

CHAMBRE DES REPRÉSENTANTS
DE BELGIQUE

15 mars 2023

PROJET DE LOI
portant diverses modifications
en matière électorale (I)

Amendements
déposés en séance plénière

Voir:

Doc 55 **3085/ (2022/2023)**:

- 001: Projet de loi.
- 002: Amendements.
- 003: Rapport de la première lecture.
- 004: Articles adoptés en première lecture.
- 005 et 006: Amendements.
- 007: Rapport de la deuxième lecture.
- 008: Texte adopté en deuxième lecture.

BELGISCHE KAMER VAN
VOLKSVERTEGENWOORDIGERS

15 maart 2023

WETSONTWERP
houdende diverse wijzigingen
inzake verkiezingen (I)

Amendementen
ingediend in de plenaire vergadering

Zie:

Doc 55 **3085/ (2022/2023)**:

- 001: Wetsontwerp.
- 002: Amendementen.
- 003: Verslag van de eerste lezing.
- 004: Artikelen aangenomen in eerste lezing.
- 005 en 006: Amendementen.
- 007: Verslag van de tweede lezing.
- 008: Tekst aangenomen in tweede lezing.

09134

N° 26 de Mme **Pas** et M. **Joris De Vriendt** et Mme **Bury**

Art. 7

Supprimer le 2°.

JUSTIFICATION

La mention du sexe sur les listes électorales a bel et bien son utilité car elle permet de s'adresser correctement à tout électeur. Elle permet d'éviter de s'adresser de manière incorrecte aux électeurs, en particulier à ceux qui portent un nom utilisé à la fois pour les hommes et les femmes. Il nous semble donc que la suppression de la mention du sexe est plutôt inspirée par d'autres motifs qui s'inscrivent dans le cadre contemporain de la remise en cause de l'identité.

Nr. 26 van mevrouw **Pas** en de heer **Joris De Vriendt** en mevrouw **Bury**

Art. 7

De bepaling onder 2° weglaten.

VERANTWOORDING

De vermelding van het geslacht op de kiezerslijsten heeft wel degelijk zijn nut om de kiezer op een correcte manier te kunnen adresseren. Zeker bij namen die voor zowel mannen als vrouwen worden gebezigd kan op deze manier een incorrecte aanspreking van de kiezer worden vermeden. Het lijkt de indieners van het amendement dan ook eerder dat het schrappen van de vermelding van geslacht is ingegeven door andere motieven die passen in het hedendaagse tijds kader van het ondergraven van de identiteit.

Barbara Pas (VB)
Joris De Vriendt (VB)
Katieen Bury (VB)

N° 27 de Mme **Pas** et M. **Joris De Vriendt** et Mme **Bury**

Art. 16

Supprimer le 9°.

JUSTIFICATION

L'analphabétisme est une réalité dans notre pays. Selon le site internet *belgium.be*, on estime qu'un adulte sur dix éprouve des difficultés à lire et à écrire. Pour le bon déroulement des procédures de vote, il nous semble essentiel que les assesseurs des bureaux de vote sachent lire et écrire.

Nr. 27 van mevrouw **Pas** en de heer **Joris De Vriendt** en mevrouw **Bury**

Art. 16

De bepaling onder 9° weglaten.

VERANTWOORDING

Analfabetisme is in dit land een realiteit. Volgens de website *belgium.be* van de federale overheid ondervindt naar schatting één volwassene op tien moeilijkheden met lezen en schrijven. Voor het goede verloop van de stemprocedures lijkt het ons van essentieel belang dat de bijzitters van de stembureaus wel degelijk kunnen lezen en schrijven.

Barbara Pas (VB)
Joris De Vriendt (VB)
Katleen Bury (VB)

N° 28 de Mme **Pas** et M. **Joris De Vriendt** et Mme **Bury**

Art. 18

Compléter l'article 95ter, alinéa 1er, proposé, par la phrase suivante:

“Cette personne ne peut pas exercer elle-même un mandat politique, figurer sur une liste électorale, ni être apparentée au premier degré à un candidat inscrit sur une liste électorale, ou cohabiter avec un candidat inscrit sur une liste électorale.”

JUSTIFICATION

Le membre du personnel de l'administration communale désigné en tant que coordinateur pour l'organisation des élections doit à tout moment observer une stricte neutralité. Telle est la portée du présent amendement.

Nr. 28 van mevrouw **Pas** en de heer **Joris De Vriendt** en mevrouw **Bury**

Art. 18

Het voorgestelde artikel 95ter, eerste lid, aanvullen met de volgende zin:

“Deze persoon mag zelf niet over een politiek mandaat beschikken, mag niet op een kieslijst staan, noch mag hij in eerste graad verwant zijn aan een kandidaat op een kieslijst, of samenwonen met een kandidaat op een kieslijst.”

VERANTWOORDING

Het personeelslid van het gemeentebestuur dat aangeduid wordt als coördinator voor de organisatie van de verkiezingen, dient te allen tijde een strikte neutraliteit in acht te nemen. Dit amendement komt daaraan tegemoet.

Barbara Pas (VB)
Joris De Vriendt (VB)
Katleen Bury (VB)

N° 29 de Mme **Pas** et M. **Joris De Vriendt** et Mme **Bury**

Art. 22/1 (*nouveau*)

Insérer un article 22/1 rédigé comme suit:

“Art. 22/1. Dans le même Code, il est inséré un article 104/1 rédigé comme suit:

‘Art. 104/1. Il est interdit à un président, un secrétaire ou un assesseur d’un bureau principal de collège, d’un bureau principal de circonscription électorale, d’un bureau principal de province, d’un bureau principal de canton, d’un bureau de vote ou d’un bureau de dépouillement d’exercer la mission qui lui a été confiée s’il porte des signes extérieurs de convictions religieuses ou philosophiques. Nul ne peut toutefois se soustraire pour cette raison à l’exercice de la mission qui lui a été confiée.

Quiconque enfreint les dispositions de l’alinéa 1er sera puni d’une amende telle que prévue à l’article 95, § 10, alinéa 3.’”

JUSTIFICATION

Tout système politique démocratique digne de ce nom doit remplir une série de conditions, dont certaines, et non des moindres, ont trait aux élections. À cet égard, la Commission européenne pour la démocratie par le droit (mieux connue peut-être sous le nom de Commission de Venise) a établi ces dernières années, à la demande du Conseil de l’Europe, plusieurs normes internationales et un code de conduite – le Code de bonne conduite en matière électorale – comprenant des directives à respecter pour organiser des élections démocratiques.

À ce propos, la Commission souligne, entre autres, que le scrutin doit être organisé par un organe neutre et impartial, et ceci du niveau national au niveau du bureau de vote. Ce principe est explicité de la manière suivante dans le rapport explicatif: “Seules la transparence, l’impartialité et l’indépendance à l’égard de toute manipulation politique assureront la bonne administration du processus électoral [...]” On peut aussi lire plus loin: “La création de commissions électorales indépendantes et impartiales, du niveau national au niveau du bureau de vote, est indispensable pour garantir des élections

Nr. 29 van mevrouw **Pas** en de heer **Joris De Vriendt** en mevrouw **Bury**

Art. 22/1 (*nieuw*)

Een artikel 22/1 invoegen, luidende:

“Art. 22/1. In hetzelfde wetboek wordt een artikel 104/1 ingevoegd, luidende:

‘Art. 104/1. Het is een voorzitter, een secretaris of een bijzitter van een collegehoofdbureau, een hoofdbureau van een kieskring, een provinciehoofdbureau, een kantonhoofdbureau, een stembureau of een stemopnemingsbureau niet toegelaten de hem toevertrouwde opdracht uit te oefenen indien hij uiterlijke tekens van godsdienst of levensbeschouwing draagt. Niemand kan zich echter om die reden onttrekken aan de uitoefening van de hem toevertrouwde opdracht.

Hij die de bepalingen van het eerste lid overtreedt, wordt gestraft met een geldboete als bepaald in artikel 95, § 10, derde lid.’”

VERANTWOORDING

Om een politiek systeem als democratisch te kunnen bestempelen, moet het voldoen aan een aantal voorwaarden, niet in het minst wat betreft de verkiezingen. In dit verband heeft de Europese Commissie voor democratie door recht (wellicht beter bekend als de Commissie van Venetië) de voorbije jaren op vraag van de Raad van Europa een aantal internationale standaarden en een gedragscode met richtlijnen opgesteld waaraan moet worden voldaan om van democratische verkiezingen te kunnen spreken. Dit is de Gedragscodex inzake verkiezingsaangelegenheden.

In dit verband benadrukt de commissie onder meer dat de organisatie van de verkiezingen door een neutraal en onpartijdig orgaan moet gebeuren, en dit vanaf het nationale niveau tot op het niveau van het stemlokaal. In de toelichtende nota wordt dit als volgt verwoord: “Slechts transparantie, neutraliteit en onafhankelijkheid tegenover elke politieke manipulatie staan borg voor een goede organisatie van het verkiezingsproces [...]”. En verder: “De vorming van onafhankelijke en neutrale kiescommissies, en dit vanaf het nationale niveau tot op het niveau van het stemlokaal, is onontbeerlijk opdat

régulières ou du moins pour que de lourds soupçons d'irrégularités ne pèsent pas sur le processus électoral.”

À la suite d'évolutions démographiques, on a pu constater ces dernières années, principalement dans les régions à forte présence d'immigrés musulmans, que des secrétaires ou des assesseurs siégeant dans certains bureaux de vote étaient vêtus d'une tenue portant un message politique sans équivoque. Le présent amendement vise donc à imposer à toute personne exerçant au cours du processus électoral une fonction dans un bureau, à quelque niveau que ce soit, de remplir cette fonction dans un esprit de parfaite neutralité pour ce qui est de sa tenue vestimentaire.

Cependant, cette règle ne pourra jamais être invoquée pour se soustraire à certaines obligations. C'est la raison pour laquelle le présent amendement prévoit également des mesures pénales à l'encontre des personnes qui se présenteraient délibérément dans une tenue affichant leurs convictions politico-religieuses au bureau de vote ou au bureau de dépouillement (ou pour exercer toute autre fonction au sein des commissions électorales).

regelmatische verkiezingen worden gewaarborgd, of minstens opdat er geen ernstige verdenkingen van onregelmatigheden op de verkiezingen zouden rusten.”

Ten gevolge van demografische ontwikkelingen heeft men kunnen vaststellen, vooral in gebieden waar veel islamitische immigranten wonen, dat in een aantal stembureaus secretarissen of bijzitters zitting hebben die gekleed zijn in een kledij die voor een duidelijke politieke boodschap staat. Dit amendement heeft dan ook tot doel om aan alle personen die tijdens het verkiezingsproces een functie uitoefenen in een bureau, op welk niveau dan ook, de verplichting op te leggen die functie te vervullen in een geest van volstrekte neutraliteit, wat de kledij betreft die zij dragen.

Het mag echter geenszins de bedoeling zijn dat deze regel wordt misbruikt om zich aan bepaalde verplichtingen te onttrekken. Vandaar dat dit amendement tevens ook in strafbepalingen voorziet voor zij die zich moedwillig in het stembureau of het stemopnemingsbureau (of bij het uitoefenen van enige andere functie in het kader van de bemanning van de kiescommissies) zouden aanbieden in een kledij die getuigt van een politiek-religieuze overtuiging.

Barbara Pas (VB)
Joris De Vriendt (VB)
Katleen Bury (VB)

N° 30 de Mme **Pas** et M. **Joris De Vriendt** et Mme **Bury**

Art. 23

Dans le 2°, supprimer les mots “et les mots “, le sexe” sont abrogés”.

JUSTIFICATION

Voir la justification de l'amendement n° 26.

Nr. 30 van mevrouw **Pas** en de heer **Joris De Vriendt** en mevrouw **Bury**

Art. 23

In de bepaling onder 2°, de woorden “en worden de woorden “,het geslacht” geschrapt” weglaten.

VERANTWOORDING

Zie de verantwoording van amendement nr. 26.

Barbara Pas (VB)
Joris De Vriendt (VB)
Katleen Bury (VB)

N° 31 de Mme **Pas** et M. **Joris De Vriendt** et Mme **Bury**

Art. 26/1 (nouveau)

Insérer un article 26/1 rédigé comme suit:

“Art. 26/1. L’article 111 du même Code est remplacé par ce qui suit:

‘Le président ou son délégué rappelle à l’ordre ceux qui, dans le local où se fait l’élection, donnent des signes publics soit d’approbation, soit d’improbation, excitent au tumulte de quelque manière que ce soit, ou portent des signes extérieurs de convictions religieuses ou philosophique. S’ils continuent, le président ou son délégué peut les faire expulser, sauf à leur permettre de rentrer pour déposer leur vote.

L’ordre d’expulsion est consigné au procès-verbal et les délinquants seront punis d’une amende de 50 à 500 euros.’.”

JUSTIFICATION

Voir la justification de l’amendement n° 29.

Nr. 31 van mevrouw **Pas** en de heer **Joris De Vriendt** en mevrouw **Bury**

Art. 26/1 (nieuw)

Een artikel 26/1 invoegen, luidende:

“Art. 26/1. Artikel 111 van hetzelfde wetboek wordt vervangen als volgt:

‘Art. 111. Zij die in het stemlokaal openlijk tekens van goedkeuring of afkeuring geven of op enigerlei wijze wanorde veroorzaken, of uiterlijke tekens van godsdienst of levensbeschouwing dragen, worden door de voorzitter of zijn gemachtigde tot de orde geroepen; indien zij daarmee voortgaan, kan de voorzitter of zijn gemachtigde hen doen verwijderen, met dien verstande dat hij hen opnieuw moet binnenlaten om te stemmen.

Van het bevel tot verwijdering wordt in het proces-verbaal melding gemaakt en de schuldigen worden gestraft met een geldboete van vijftig tot vijfhonderd frank.’.”

VERANTWOORDING

Zie de verantwoording bij amendement nr. 29.

Barbara Pas (VB)
Joris De Vriendt (VB)
Katleen Bury (VB)

N° 32 de Mme **Pas** et M. **Joris De Vriendt** et Mme **Bury**

Art. 32

Dans le 1°, dans le § 2 proposé, in fine, supprimer les mots “, du nombre de candidats et de l’identité de ceux-ci”.

JUSTIFICATION

Quiconque signe une liste dite de parrainage devrait prendre connaissance du sigle, du nombre de candidats et de leur identité. Cela n’est pas possible en pratique. Les listes de parrainage sont déjà recueillies avant l’établissement des listes définitives, et l’on ne sait donc pas exactement combien de candidats figureront sur la liste (un candidat peut encore être retiré d’une liste pour une raison ou une autre à la dernière minute avant le dépôt), ni de quels candidats il s’agira.

Nr. 32 van mevrouw **Pas** en de heer **Joris De Vriendt** en mevrouw **Bury**

Art. 32

In de bepaling onder 1°, in de voorgestelde paragraaf 2, in fine, de woorden “het aantal kandidaten en hun identiteit” weglaten.

VERANTWOORDING

Wie een zogenaamde peterslijst ondertekent, zou moeten kennisnemen van het letterwoord, het aantal kandidaten en hun identiteit. Dit is praktisch niet mogelijk. Peterslijsten worden reeds opgehaald voordat de definitieve lijsten worden samengesteld, waarbij het dan niet zeker is hoeveel kandidaten er op de lijst zullen staan (er kan op het laatste moment voor de indiening nog een kandidaat om welke reden dan ook geschrapt worden van een lijst), of welke kandidaten dit zullen zijn.

Barbara Pas (VB)
Joris De Vriendt (VB)
Katleen Bury (VB)

N° 33 de Mme **Pas** et M. **Joris De Vriendt** et Mme **Bury**

Art. 32

Dans le 10°, dans la phrase proposée, in fine, remplacer les mots “qu’avec l’assentiment des signataires de l’acte et de tous ses colistiers” **par les mots** “*qu’avec l’assentiment d’au moins deux des trois personnes placées en tête de liste*”.

JUSTIFICATION

Il est toujours possible qu’un candidat souhaite retirer sa candidature pour une raison ou pour une autre. Exiger l’accord de tous les signataires de l’acte et de tous les candidats compliquerait inutilement les choses.

Nr. 33 van mevrouw **Pas** en de heer **Joris De Vriendt** en mevrouw **Bury**

Art. 32

In de bepaling onder 10°, in de voorgestelde zin, in fine, de woorden “tenzij met instemming van de ondertekenaars van de akte en van al zijn medekandidaten” **vervangen door de woorden** “*tenzij met instemming van minstens twee van de drie eerstgeplaatste personen op de lijst*”.

VERANTWOORDING

Het is steeds mogelijk dat een kandidaat zijn kandidatuur om welke reden dan ook wil intrekken. Door hiervoor het akkoord van alle ondertekenaars van de akte en alle kandidaten te vereisen, worden de zaken nodeloos moeilijk gemaakt.

Barbara Pas (VB)
Joris De Vriendt (VB)
Katleen Bury (VB)

N° 34 de Mme **Pas** et M. **Joris De Vriendt** et Mme **Bury**

Art. 83

Supprimer le 2°.

JUSTIFICATION

Voir la justification de l'amendement n° 26.

Nr. 34 van mevrouw **Pas** en de heer **Joris De Vriendt**
en mevrouw **Bury**

Art. 83

De bepaling onder 2° weglaten.

VERANTWOORDING

Zie de verantwoording van amendement nr. 26.

Barbara Pas (VB)
Joris De Vriendt (VB)
Katleen Bury (VB)

N° 35 de Mme **Pas** et M. **Joris De Vriendt** et Mme **Bury**

Art. 91

Compléter l'article 13, alinéa 1er, par la phrase suivante:

“Cette personne ne peut pas exercer elle-même un mandat politique, figurer sur une liste électorale, ni être apparentée au premier degré à un candidat inscrit sur une liste électorale, ou cohabiter avec un candidat inscrit sur une liste électorale.”

Nr. 35 van mevrouw **Pas** en de heer **Joris De Vriendt** en mevrouw **Bury**

Art. 91

Het voorgestelde artikel 13, eerste lid, aanvullen met de volgende zin:

“Deze persoon mag zelf niet over een politiek mandaat beschikken, mag niet op een kieslijst staan, noch mag hij in eerste graad verwant zijn aan een kandidaat op een kieslijst, of samenwonen met een kandidaat op een kieslijst.”

Barbara Pas (VB)
Joris De Vriendt (VB)
Katleen Bury (VB)

N° 36 de Mme **Pas** et M. **Joris De Vriendt** et Mme **Bury**

Art. 118

Dans le 1°, dans la première phrase proposée, insérer les mots “en ce qui concerne la circonscription électorale de Bruxelles-Capitale” après les mots “Afin d’aider l’électeur dans son choix, un aperçu des listes présentes dans chaque collège électoral ou groupe linguistique est affiché à titre informatif”.

JUSTIFICATION

La Région de Bruxelles-Capitale (circonscription électorale de Bruxelles-Capitale) est officiellement une Région bilingue dans laquelle il est évidemment logique que les électeurs puissent voter tant pour des listes francophones que pour des listes néerlandophones. En raison des modalités particulièrement déplorables selon lesquelles la scission de Bruxelles Hal-Vilvorde a été réglée, les six communes de la périphérie flamande font partie à la fois de la circonscription électorale de Bruxelles-Capitale et de celle du Brabant flamand. Il s’agit en l’espèce d’un élargissement électoral de Bruxelles, comme l’a déclaré le libéral francophone Armand De Decker: “Nous obtenons une circonscription électorale du “Grand Bruxelles”, comptant 25 communes”.

Dans la perspective d’une suppression du canton électoral distinct de Rhode-Saint-Genèse, nous estimons que ce corridor électoral entre Bruxelles et la Wallonie constitue déjà une concession excessive à ces francophones qui habitent en Flandre et qu’il faut arrêter de continuer à encourager la francisation électorale de la périphérie flamande. Le présent amendement ne pourra qu’y contribuer.

Nr. 36 van mevrouw **Pas** en de heer **Joris De Vriendt** en mevrouw **Bury**

Art. 118

In de bepaling onder 1°, in de eerste voorgestelde zin, tussen de woorden “Teneinde de kiezer bij zijn keuze te helpen, wordt” en de woorden “informatief een overzicht van de lijsten” de volgende woorden invoegen: “voor wat betreft de kieskring Brussel-Hoofdstad”.

VERANTWOORDING

Het hoofdstedelijk gewest (kieskring Brussel-Hoofdstad) is officieel een tweetalig Gewest waar het uiteraard logisch is dat de kiezers er kunnen kiezen voor zowel Franstalige als Nederlandstalige lijsten. De zes Vlaamse randgemeenten maken door de bijzonder slechte manier waarop de splitsing van Brussel-Halle-Vilvoorde werd geregeld, deel uit van zowel de kieskring Brussel als de kieskring Vlaams-Brabant. Het gaat daarbij om een electorale uitbreiding van Brussel – zoals verklaard werd door de Franstalige liberaal Armand De Decker: “We krijgen een groot-Brusselse kieskring van 25 gemeenten”.

Als voorbereiding op een afschaffing van het aparte kieskanton Sint-Genesius-Rode zijn we van oordeel dat deze Waals-Brusselse electorale corridor reeds een veel te grote toegift is aan die Franstaligen die in Vlaanderen wonen, en dat het verder aanmoedigen van de electorale verfransing van de Vlaamse rand een halt moet worden toegeroepen. Dit amendement kan daar enkel maar toe bijdragen.

Barbara Pas (VB)
Joris De Vriendt (VB)
Katleen Bury (VB)